FINNMARKSEIENDOMMEN
FINNMÁRKKUOPMODAT

Vår dato/Min beaivi 16.10.2026
Vår ref./Min čuj. 26/2206 –1

Deres dato/Din beaivi
Deres ref./Din čuj.

Klima- Og Miljødepartementet

Postboks 8013 DEP
0030 Oslo

INNSPILL TIL NY STORTINGSMELDING OM VILLAKS, SJØØRRET OG SJØRØYE

Finnmarkseiendommen/Finnmárkkuopmodat (FeFo) viser til arbeidet med ny stortingsmelding om villaks, sjøørret og sjørøye, og kommer nedenfor med vårt innspill.

Bakgrunn

Finnmarkseiendommen (FeFo) er grunneier i drøye 60 vassdrag i Finnmark som per 2026 er åpne for fiske etter en eller flere anadrome arter. Forvaltningen av og omsetning av fisket utføres enten av våre forpaktere eller direkte av oss. I alle tilfeller forvaltes fisket med basis i Finnmarksloven og våre retningslinjer for forpaktning.

Våre forpaktere har lang historie med forvaltningen av vassdragene, og de fleste strekker seg historisk til før etableringen av Finnmarksloven. Forpakterne representerer både en kulturell og biologisk kjennskap til vassdragene som er svært viktig. Dette innebærer lokale høstingstradisjoner og lokal bruk av vassdragene som er viktig å ta med seg i det videre arbeidet med forvaltningen av vassdragene våre.

Videre forvalter vi cirka 1700 sjølakseplasser. Vi ga tillatelse til bruk av 133 lakseplasser i 2026. I 2020, før de kraftige innskrenkningene av sjølaksefisket i Tanafjorden, og ellers langs kysten og i fjordene i Finnmark, ga vi tillatelse til bruk av 458 sjølakseplasser på Finnmarkseiendommen. I tillegg kommer det private sjølakseplasser.

Finnmarksloven

> *Lovens formål er å legge til rette for at grunn og naturressurser i Finnmark forvaltes på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste for innbyggerne i Finnmark og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv.*
>
> Finnmarkslovens formålsparagraf

Både fiske i elv og sjø er lovfestede rettigheter for Finnmarks befolkning. Jamfør Finnmarkslovens § 22, er fiske etter anadrome laksefiske med faststående redskap i sjøen en *rettighet* for personer bosatt i kommunen (dette er administrativt utvidet til å gjelde bosatte i Finnmark). Videre står det i § 23 at fiske i vassdrag med stang og håndsnøre er en *rettighet* for personer bosatt i Finnmark. § 25 beskriver at *andre*, her forstått som bosatte utenfor Finnmark,

har *adgang* til fiske i vassdrag med stang og håndsnøre. Det er ikke gitt adgang til at bosatte utenfor Finnmark kan fiske med faststående redskap i sjø.

Kort oppsummert er nærhet til ressurs avgjørende for utnyttelsen av ressursen. Bosatte i kommunen har sterkest rett, deretter bosatte i Finnmark og til slutt bosatte utenfor Finnmark.

Denne tredelingen i tilgangen til våre fornybare ressurser, legger tydelige føringer for hvordan vi og våre forpaktere forvalter fiske med stang og håndsnøre. Et tydelig eksempel er utforming av kvoter og priser på fiskekort. Bosatte i kommunen har både de romsligste kvotene og den rimeligste tilgangen. Deretter kommer bosatte i Finnmark og til slutt bosatte utenfor Finnmark. Siden bosatte i Finnmark har en lovfestet rett til fiske med stang og håndsnøre, er det også kun de som har tilgang til sesongkort. Av hensyn til beskatning og lokal sedvane, er derimot sesongkort i de fleste tilfeller begrenset til kun å gjelde kommunens innbyggere.

Tredelingsprinsippet gir også tydelig føringer for hva vi kan foreta oss i en hverdag med stadig større knapphet på ressursen. I korte trekk skal bosatte utenfor Finnmark reguleres sterkere enn lokale, når bestandene blir knappere.

Det er sterke tradisjoner for utmarksbruk i Finnmark, og høsting av naturens goder er en veldig synlig og naturlig del av samfunnet, herunder laksefiske i både elv og sjø. Kulturen som er knyttet til laksefiske er rik, og i det samiske og kvenske språket er det mye som står i fare for å forsvinne, når laksefisket stadig begrenses. Kunnskap rundt fangstmetoder og ressursutnyttelse står også i fare for å forsvinne.

Fang og slipp er et forvaltningstiltak som benyttes i stadig mer utstrakt grad. Det er naturlig med gjenutsetting i forbindelse med undermålsfisk, vinterstøing, fredede arter og i tilfeller hvor forvaltingen har en rettet beskatning som beskytter hofisk. Vi er derimot bekymret for en utvikling som beveger seg mot et fiske som baserer seg stadig mer på fang og slipp. Vi synes for eksempel det er betenkelig at elver med dårlig bestandsstatus vil kunne beholde lang fiskesesong «i bytte» mot veldig strenge kvoter, da dette kommer i konflikt med lokale høstingstradisjoner. Vi håper den nye meldingen adresserer denne problemstillingen, og setter et større søkelys på fang og slipp. Eksempelvis vil strengere kvoter (også på gjenutsatt fisk), samt sesonginnkortning motvirke overbeskatning.

Pukkellaks

Pukkellaks er et stort problem i våre mange av lakseelver og noe som må få fokus i den nye stortingsmeldingen. Til nå er det lagt ned en formidabel innsats for å bekjempe den i våre vassdrag. Det må fortsatt være fokus på denne arten, og de statlige bevilgningene til bekjempelsen må fortsette og styrkes. Det er store demografiske utfordringer i Finnmark, og tilgangen til arbeidskraft er ikke stor. Å kunne tilby fornuftig avlønning av de som jobber med bekjempelsen, er derfor sentralt for å opprettholde innsatsen. Det er bevilget lite midler til forskning på pukkellaks, og per i dag vet vi lite om hvordan den påvirker våre vassdrag. Det bør være et mål å få på plass mer kunnskap om dette, og med det større bevilgninger til forskning.

Havbruk og andre menneskeskapte trusler

Havbruk representerer de største dokumenterte menneskeskapte truslene mot villaksen. Havbruk med dagens konvensjonelle metoder vil fortsette å true villaksen, og vi tror videre at vi vil se en stadig ekspansjon av denne industrien i Finnmark. Den nye meldingen må adressere disse problemstillingene, og utfordringene må behandles på tvers av departementene.

Vannkraftreguleringer har en påvirkning på utvalgte elver i Finnmark. Der det er dokumenterte negative konsekvenser på de anadrome artene, må meldingen stille miljøkrav som gjør at disse påvirkningene minimeres.

Klimaendringer og forhold i havet

Vi vet at stadig færre laks kommer tilbake fra næringsvandringen i havet, men vi vet lite om årsakene til den høyere dødeligheten. FeFo mener det må bevilges mer midler til å belyse disse problemstillingene. Et veldig konkret eksempel vil være å analysere dødelighet av anadrome arter i det kommersielle fisket i havet.

Klimaendringer og varmere vann er ikke til begunstigelse for våre anadrome arter. Spesielt sjørøya har hatt en enda kraftigere tilbakegang i Finnmark enn laksen. Vi synes derfor det er positivt at myndighetene også setter søkelys på de andre anadrome artene, og ikke kun laks.

Avslutning

Avslutningsvis ønsker vi å si at dagens forvaltning er den mest aktive vi noensinne har hatt. Reguleringene i vassdragene er strengere enn de noensinne har vært, og det er våre brukere som bærer den kostnaden. Til tross for dette, går det allikevel nedover med bestandene. Der de menneskeskapte påvirkningene blir for store, trenger vi en tverrpolitisk forvaltning som tør å sette på bremsene når naturens tåleevne overskrides, og med det også er med på å redde både kyst- og elvekultur knyttet opp mot våre anadrome arter.

FeFo ønsker KLD lykke til med arbeidet, og ser frem til å følge prosessen.

Med hilsen/Dearvvuođaiguin

Einar J. Asbjørnsen
Leder utmark

Egil Liberg
Utmarksforvalter
Tel: 99014686

Dette dokumentet er elektronisk signert